

Departementaal informatieplan OCW 2025 – 2027

Versie 1.0

Datum	18 oktober 2024
Status	Definitief
Onze referentie	48726039

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doel	3
1.2 Uitgangspunten	3
1.3 Leeswijzer	4
2. De maatschappelijke opgave	4
2.1 Onderwijs en wetenschap	5
2.2 Cultuur en media	5
3. Prioritaire doelstellingen digitalisering bij OCW	6
3.1 OCW domeinen	7
3.1.1 Voldoende informatieveiligheid om bestand te zijn tegen cyberaanvallen.....	7
3.1.2 Meer waarde creëren met data.....	8
3.1.3 Verantwoord omgaan met AI	9
3.2 Concern OCW	10
3.2.1 Inrichten informatiehuishouding	11
3.2.2 Compliance by design	12
3.2.3 Digitale identiteit.....	13
3.2.4 Generieke infrastructuur.....	13
3.2.5 Dienstverlening	14
3.2.6 Continuïteit.....	15
3.2.7 Organisatie-inrichting.....	15
3.2.8 Opbouwen toekomstbestendig I-vakmanschap	16
3.2.9 Werken onder architectuur	16
4. Financiën	17
Bijlage 1. OCW-stelsels	18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Conform het Besluit CIO-stelsel Rijksdienst 2021¹ stelt de departementale Chief Information Officer (CIO) jaarlijks een meerjarig informatieplan op. Het departementale informatieplan OCW 2025-2027 geeft inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen en plannen op het gebied van informatisering en digitalisering voor de komende drie jaren. Het gaat daarbij zowel om ontwikkelingen binnen de onderwijs-, cultuur- en wetenschapsdomeinen als binnen de eigen organisatie en dienstonderdelen.

Binnen het departement wordt gewerkt vanuit de I-visie die in 2020 is vastgesteld door het bestuursdepartement, Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE), het Nationaal Archief (NA), de Koninklijke Bibliotheek (KB), de Inspectie van het Onderwijs (IvHO) en de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (IOE). Deze dienstonderdelen vormen samen het OCW-CIO-netwerk. De KB heeft een hierin als zelfstandig bestuursorgaan (zbo) een bijzondere positie. Andere zbo's gelieerd aan OCW² maken geen onderdeel uit van het netwerk en kunnen hun eigen informatieplannen opstellen. Hetzelfde geldt voor (al dan niet gesubsidieerde) organisaties in het veld. Er vindt evenwel veelvuldig samenwerking plaats om de gezamenlijke maatschappelijke opgave op te kunnen pakken. Daaraan zal in dit informatieplan ook aandacht worden besteed.

Dit informatieplan is geschreven in afwachting van de nog op te stellen aankomende Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) die in het Regeerprogramma is aangekondigd. Het informatieplan wordt jaarlijks bijgesteld als gevolg van snelle technologische ontwikkelingen, de daarbij behorende (politieke) verwachtingen en de vervanging van bestaande infrastructuur en middelen, die aan steeds hogere eisen moeten voldoen. Accenten uit deze NDS zullen vanzelfsprekend zoveel mogelijk worden vervlochten in de uitwerking van het informatieplan. Het informatieplan is de richtinggevende schakel tussen de langetermijnvisie op I-gebied van OCW en de ICT veranderopgaven die hiervan het gevolg zijn.

1.2 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd bij het opstellen van het departementaal informatieplan:

- Het plan verwijst naar vastgesteld beleid en bevat daarom geen motivatie van de doelen. Deze motivatie is nader uitgewerkt in de gepubliceerde beleidsbrieven.
- In alle OCW-domeinen worden de doelen vertaald naar veranderopgaven. Elk domein heeft een andere context. Hierdoor zijn de doelen vergelijkbaar maar niet gelijk. Een voorbeeld is transparantie. Voor de Rijksoverheid gelden andere eisen dan voor de OCW domeinen. Dit heeft ook consequenties voor de veranderopgaven. Binnen het concern CCW wordt transparantie gezamenlijk aangepakt en binnen de OCW domeinen is de aanpak van transparantie organisatie specifiek.
- Het plan benoemt alleen doelen en thema's die OCW-breed van belang zijn.

Voor de OCW-organisatie zelf (concern) wordt aangesloten bij rijksbrede thema's. Hierdoor wordt het ook beter mogelijk aan te sluiten bij de I-Strategie Rijk 2021-2025³. Voor 2025 zijn dit de prioriteiten:

1. I in het hart van beleid: het verbeteren van de digitale uitvoerbaarheid van beleid.
2. Versterken van digitale weerbaarheid: het voorbereiden op wettelijke verplichtingen NIS-2.
3. Informatiehuishouding op orde: beheer van berichtenverkeer en e-mails.
4. Data en algoritmen: het algoritmeregister.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/besluiten/2020/12/22/besluit-cio-stelsel-rijksdienst-2021>

² Daarbij valt te denken aan de cultuurfondsen, de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderwijs (NWO), de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Zie voor het volledige overzicht: <https://www.rijksfinancien.nl/overzicht-zbos-en-agentschappen>

³ Zie [I-strategie Rijk I-strategie Rijk 2021-2025 - Digitale Overheid](#)

1.3 Leeswijzer

Het departementaal informatieplan biedt een samenvatting van lopende plannen en strategieën in de verschillende stelsels (onderwijs, cultuur, media) en het departement zelf. Hoofdstuk 2 beschrijft de maatschappelijke (digitaliserings-)opgave van OCW en de wijze waarop verschillende betrokken organisaties daaraan een bijdrage leveren. Hoofdstuk 3 beschrijft de prioritaire informatiebeleidsdoelstellingen van OCW, die vervolgens worden uitgewerkt in veranderopgaven. Daarbij wordt ingegaan op zowel de onderwijs-, cultuur- en wetenschapsdomeinen als op de plannen van de dienstonderdelen van het departement. Conform rijksbrede afspraken worden financiële overzichten, bedoeld voor de verantwoording van lopende trajecten, niet opgenomen in het informatieplan, hiervoor wordt verwezen naar de rijksbrede afspraken voor het financieel overzicht. Om aan te sluiten bij het kwaliteitskader voor het informatieplan is in hoofdstuk 4 een kwalitatieve financiële paragraaf opgenomen die naar het financieel overzicht verwijst. Daarin worden een aantal risico's voor de komende periode benoemd.

2. De maatschappelijke opgave

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) werkt elke dag aan haar missie⁴ van een slim, vaardig en creatief Nederland. Hiervoor wordt beleid en wetgeving opgesteld en financiering toegekend vanuit de hiervoor beschikbare middelen.

Hierbij wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van digitale technologie. Zo kunnen digitale, adaptieve leermiddelen helpen om onderwijs op maat en een uitdagende en leuke leerervaring aan leerlingen te bieden. Dashboards geven leraren overzicht en inzicht, zodat zij het leerproces van hun leerlingen optimaal kunnen begeleiden, terwijl hen werk uit handen wordt genomen. De digitalisering van erfgoed creëert meer mogelijkheden om niet alleen bestaande maar ook nieuwe doelgroepen te betrekken. Onderzoeksdata kunnen in digitale vorm beter gedeeld worden. Geavanceerde technologieën zoals kunstmatige intelligentie (AI) hebben de potentie om onderwijs, cultuur en wetenschap te verrijken en toegankelijker te maken. Maar er zijn ook zorgen over privacy, duurzaamheid en de kosten, toegankelijkheid en kwaliteit van digitale technologie.

Voor het uitvoeren van deze maatschappelijke opgaven heeft OCW stelsels ingericht met veel autonomie voor de afzonderlijke instellingen.⁵ Onderwijs-, cultuur- en wetenschapsinstellingen zijn verantwoordelijk voor de inrichting van hun eigen informatievoorziening. OCW stelt beleid, kaders en wetgeving op, financiert instellingen om hun taak uit te voeren en ondersteunt ontwikkelingen. Daarbij wil zij een betrouwbare, transparante partner zijn. Dat vergt aandacht voor het openbare karakter van de overheidsinformatie en voor de bescherming van de beheerde persoonsgegevens, waarbij de continuïteit van de (digitale) dienstverlening vooropstaat. De digitale transitie vraagt om een actieve rol, waarin we kansen omarmen en risico's beheersen. Daarbij hebben beleidsdirecties, wetgevers, uitvoeringsorganisaties en toezichthouders ieder hun eigen rol.

De *chief information officer* (CIO) helpt hen bij deze opdracht, door onderlinge samenwerking te stimuleren, inzicht en overzicht te creëren en afspraken voor samenwerking in de keten te bevorderen. Zo maken we afspraken over doelstellingen, taak- en rolverdelingen, over hoe kaders tot stand komen en hoe gestuurd wordt op de implementatie ervan. Architecturen zijn nodig voor de samenhang en om bestuurlijke doelstellingen te vertalen naar kaders voor de inrichting op het gebied van organisatie, informatievoorziening en techniek. Binnen het onderwijs, de cultuursector en de wetenschap maken we afspraken om architecturen aan te laten sluiten bij landelijke en Europese standaarden, zoals de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA).

⁴ [Organisatie ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap | Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap | Rijksoverheid.nl](#)

⁵ Zie Bijlage 1 voor een beschrijving van de stelsels.

2.1 Onderwijs en wetenschap

Onderwijsinstellingen worden bij digitalisering geholpen door samenwerkingsorganisaties zoals Kennisnet⁶, SURF⁷, Studielink⁸, Studiekeuze123⁹ en de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB¹⁰). Ze doen dat met kennis, architectuur en gemeenschappelijke voorzieningen. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) bekostigt onderwijsinstellingen, zodat ze hun werk kunnen doen. Daarnaast verstrekt DUO studiefinanciering aan studenten, om onderwijs voor iedereen financieel mogelijk te maken. De Inspectie van het Onderwijs (IvHO) houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs.

Om synergie te creëren voor de digitaliseringopgaven is de bestuurlijke sectoroverstijgende Informatiekamer Onderwijs opgericht. Daarin zitten naast OCW (inclusief DUO en de IvHO) de sectororganisaties PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, de Vereniging Hogescholen (VH) en de Universiteiten van Nederland (UNL), inclusief hun uitvoerders SURF en Kennisnet. SURF en Kennisnet hebben een essentiële rol in de ketensamenwerking.

Onder de Informatiekamer Onderwijs valt ook de Datakamer. In de Datakamer worden datavraagstukken besproken en worden afspraken gemaakt over het organiseren van een transparante en betrouwbare informatievoorziening in het onderwijs, voor inwinning, gebruik en verstrekking van basisgegevens. De Datakamer kan daarnaast nieuwe initiatieven en samenwerkingsverbanden stimuleren voor beter databeheer in de onderwijssectoren en voor gebruik van nieuwe technologieën ten behoeve van dataminimalisatie bij o.a. datadeling.

Binnen het onderwijsdomein speelt de Referentie Onderwijs Sector Architectuur (ROSA¹¹) een belangrijke rol. De ROSA bevat kaders die nodig zijn om sectoroverstijgende samenwerking mogelijk te maken. Binnen elke (onderwijs)sector wordt gewerkt aan een sectorarchitectuur met kaders voor samenwerking binnen die sector. De beheerorganisaties van deze referentiearchitecturen zorgen dat deze referentiearchitecturen op elkaar aansluiten en maken afspraken met grote projecten in het veld, zoals bijvoorbeeld de groeifondsprojecten EDU-V¹² en Npuls¹³ zodat deze projecten de bestaande kaders volgen en bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe kaders.

De Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) investeert in wetenschappelijk onderzoek en heeft een uitvoeringsplan investeringen digitale onderzoekstructuur¹⁴.

2.2 Cultuur en media

Binnen het cultuurdomein vervullen het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE¹⁵) en DEN Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie (DEN¹⁶) een centrale rol bij digitale ontwikkelingen. Het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) ontwikkelt gemeenschappelijke voorzieningen voor de erfgoedsector en werkt aan de referentie-architectuur Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur (DERA). Organisaties die erfgoedcollecties beheren, werken binnen het NDE samen aan de uitvoering van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed (NSDE¹⁷), opgesteld door het Ministerie van OCW en de sector. De NSDE is gericht op het verbeteren van de houdbaarheid, bruikbaarheid en zichtbaarheid van digitaal erfgoed en van informatie erover. Een centrale doelstelling is het verbinden van de collecties van verschillende collectiebeherende organisaties: archieven, bibliotheken, musea, instellingen voor AV en media, design en digitale cultuur, en onderzoeks- en onderwijsinstellingen die zich toeleggen op de digital humanities. In 2024 wordt gewerkt aan een actualisering van de NSDE, die van kracht

⁶ [Kennisnet - Laat ict werken voor het onderwijs](#)

⁷ [SURF is de ict-coöperatie van onderwijs en onderzoek | SURF.nl](#)

⁸ [Home - Studielink](#)

⁹ [Studiekeuze123.nl - Landelijk Centrum Studiekeuze \(lcsk.nl\)](#)

¹⁰ [Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven \(s-bb.nl\)](#)

¹¹ [Relevante architecturen binnen het onderwijs - Edustandaard; ROSA Wiki \(wikixl.nl\)](#)

¹² [Eenvoudige, veilige en betrouwbare gegevensuitwisseling - Edu-V](#)

¹³ [Home - Npuls](#)

¹⁴ [Uitvoeringsplan investeringen digitale onderzoeksinfrastructuur | NWO](#)

¹⁵ [Home - Netwerk Digitaal Erfgoed](#)

¹⁶ [DEN | Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie](#)

¹⁷ [Nationale Strategie Digitaal Erfgoed 2021-2024 | Beleidsnota | Rijksoverheid.nl](#)

wordt in 2025 en die 4 jaar vooruitkijkt. Er zijn ook samenwerkingsverbanden voor collectiebeherende organisaties op het gebied van podiumkunsten (Podiumkunst.net¹⁸) en ontwerp en digitale cultuur (Netwerk Archieven Design en Digitale Cultuur, NADD¹⁹). Zij hebben niet alleen een verbindende rol, maar zijn ook kennisplatform. Beide netwerk- en platformfuncties vormen onderdeel van het NDE.

Kennisinstituut DEN doet aan deskundigheidsbevordering in de culturele en creatieve sector en helpt organisaties en makers de kansen van digitalisering te benutten. Via de DEN Academie organiseert DEN leergangen om de cultuursector digitaal vaardig(er) te maken en ondersteunt het medewerkers die de digitale transformatie van hun organisatie begeleiden. Daarnaast doet DEN aan onderzoek en verspreidt het checklists en handreikingen, bijvoorbeeld over onderwerpen als cybersecurity of het gebruik van publieksdata.

Collectiehoudende organisaties als het Nationaal Archief (NA),²⁰ de Koninklijke Bibliotheek (KB)²¹ en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)²² hebben als opdracht het archiveren en bewaren van cultureel erfgoed, dat voor een belangrijk deel van papier is overgegaan naar digitaal. Het is een hele klus om digitale informatie die als cultureel erfgoed is bestempeld zo op te slaan en te beheren dat die duurzaam toegankelijk blijft. Het NA heeft ook een meer adviserende en voorschrijvende rol gekregen voor de aanlevering van digitale informatie die duurzaam moet worden bewaard. De KB beheert de Landelijke Digitale Infrastructuur²³ voor het netwerk van openbare bibliotheken en houdt de landelijke digitale bibliotheek²⁴ in stand. Ze beheert de nationale bibliotheekverzameling – fysiek en digitaal – en stimuleert het gebruik ervan door onderzoekers en erfgoedgebruikers. De (RCE) adviseert medeoverheden, verleent subsidies en beheert het monumentenregister. De RCE doet dat samen met iedereen die bij erfgoedzorg betrokken is, van overheden tot eigenaren, en van restauratiebedrijven tot vrijwilligers. De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (IOE) houdt toezicht op het erfgoed en de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie.

Binnen het erfgoeddomein biedt de gemeenschappelijke Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur (DERA) inzicht en overzicht. De DERA bevat inrichtingskaders die het mogelijk maken dat erfgoedinstellingen zodanig samenwerken dat digitaal erfgoed bruikbaar en vindbaar wordt. Binnen het cultuurdomein geldt voor een aantal subsidies de voorwaarde dat de digitaliseringsactiviteiten bijdragen aan de NSDE en voldoen aan de door de DERA gestelde kaders.

3. Prioritaire doelstellingen digitalisering bij OCW

Om de kwaliteit, continuïteit en betrouwbaarheid van de dienstverlening te behouden en te verbeteren richt OCW zich in de periode 2025-2027 prioritair op de volgende doelstellingen:

1. Voldoende informatieveiligheid om bestand te zijn tegen cyberaanvallen.
2. Door overheid en publiek bekostigde instellingen zijn open en transparant.
3. Meer waarde creëren met data.
4. Verantwoord omgaan met nieuwe technologieën, met een focus op AI.

Deze doelen gelden voor zowel de OCW domeinen als voor de OCW-organisatie zelf (het concern), maar de wijze waarop de doelstellingen worden ingevuld verschilt.

Voldoende informatieveiligheid om bestand te zijn tegen cyberaanvallen

De afgelopen jaren is sterk ingezet op de verbetering van de informatieveiligheid. De beveiligingsrisico's nemen echter toe, zoals blijkt uit het volgende:

- Een sterke toename van cyberdreigingen door landen en criminele organisaties, gevoed door geopolitieke spanningen en de toegenomen afhankelijkheid van digitalisering.
- Goed georganiseerde cyberaanvallen op bedrijven, overheidsorganisaties en instellingen.

¹⁸ [Home - Podiumkunst.net](https://www.podiumkunst.net)

¹⁹ [Netwerk Archieven Design en Digitale Cultuur \(NADD\) \(nieuweinstituut.nl\)](https://www.nieuweinstituut.nl)

²⁰ [Nationaal Archief](https://www.na.nl)

²¹ [KB, nationale bibliotheek](https://www.kb.nl)

²² [Home | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](https://www.rijksdienstvoorhetcultureelerfgoed.nl)

²³ [Landelijke Digitale Infrastructuur \(LDI\) | KB, de nationale bibliotheek](https://www.landijs.nl)

²⁴ [online Bibliotheek: luisterboeken en e-books](https://www.kb.nl)

- Doordat er steeds meer in ketens gewerkt wordt, die voortdurend van samenstelling veranderen, is het ICT-landschap van OCW kwetsbaarder.

Door overheid en publiek bekostigde instellingen zijn open en transparant

De overheid en publiek bekostigde instellingen willen meer openheid geven over wat zij doen en meer transparant zijn. Daarvoor is awareness, het opleiden van medewerkers en het verbeteren van de informatiehuishouding nodig.

Meer waarde creëren met data

Data kunnen een nog grotere rol spelen bij beleidsonderbouwing -en verantwoording en (wetenschappelijk) onderzoek. Daardoor kan het inzicht worden vergroot en kunnen gegevens gebruikt worden om conclusies te trekken en beter geïnformeerde beslissingen te nemen.

Verantwoord omgaan met nieuwe technologieën (met een focus op AI)

OCW heeft samen met BZK en EZ een rijksbrede visie op generatieve AI²⁵ opgesteld. Bij het opstellen ervan zijn kansen en risico's tegen elkaar afgewogen. Het vervolg hiervan zal onderdeel vormen van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie, die in het Regeerprogramma van het huidige kabinet is aangekondigd.

3.1 OCW domeinen

3.1.1 Voldoende informatieveiligheid om bestand te zijn tegen cyberaanvallen

In de OCW domeinen speelt informatieveiligheid een steeds belangrijker rol. Hieronder wordt per domein aangegeven hoe er op dit thema wordt samengewerkt.

Onderwijs en wetenschap

Om de digitale veiligheid van het funderend onderwijs te verbeteren, is het programma *Digitaal Veilig Onderwijs*²⁶ gestart. Het heeft de volgende doelen:

- Aan het eind van het programma voldoen scholen aan het normenkader²⁷ voor informatiebeveiliging en privacy voor het funderend onderwijs.
- Bestuurders, schoolleiders en medewerkers informatiebeveiligings- en privacybeleid (IBP'ers) in het funderend onderwijs zijn zich bewust van hun rol bij digitale veiligheid. Ze weten wat er op hun school moet gebeuren.
- Er wordt gewerkt aan een computer emergency response team (CERT) voor het funderend onderwijs.
- Voor de veelgebruikte software worden centraal data protection impact assessments (DPIA's) uitgevoerd en krijgen schoolbesturen steun bij het opstellen van hun eigen DPIA's (door SIVON en Kennisnet).
- Schoolbesturen leggen verantwoording af over resultaten op het gebied van informatiebeveiliging en privacy.

De komende jaren bouwt OCW met de PO-Raad, de VO-raad, Kennisnet en SIVON aan een veilige digitale infrastructuur voor het funderend onderwijs. Daarbij sluiten we zo goed mogelijk aan op de behoeften van het onderwijs en op bestaande voorzieningen, zoals die van het Nationaal Dienstencentrum (NDC) bij Kennisnet en de dienst Veilig Internet van SIVON.

In het hoger onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs wordt hard gewerkt aan de digitale weerbaarheid. De veranderopgaven waarvoor mbo- en ho-instellingen daarbij staan zijn de volgende:

- Verdere ontwikkeling van het *Normenkader Informatiebeveiliging*, gebaseerd op de ISO27002-normen.

²⁵ [Kabinet presenteert visie op generatieve AI | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

²⁶ [Programma Digitaal Veilig Onderwijs — Digitaal Veilig Onderwijs](#)

²⁷ [Veilige en goede ICT in het onderwijs | Digitalisering in het onderwijs | Rijksoverheid.nl](#)

- Inzet vanuit SURF op breder gebruik en aansluiting bij het Security Operations Center (SOC) en een CERT, en daarmee op het landelijk dekkend stelsel.
- Een jaarlijkse of tweejaarlijkse benchmark bij de instellingen, inclusief (interne en externe) audits.
- Centraal organiseren van cyberexpertise.
- Het vergroten van de *awareness* en verantwoording.

Onderzoeksinstellingen komen onder de *Europese richtlijn netwerk- en informatiebeveiliging (NIS2)* te vallen. Vanwege de voorgestelde definitie is echter de reikwijdte nog onduidelijk. Omdat de impact op de onderwijs- en onderzoeksinstellingen nog niet helder is, wordt in het najaar een impactanalyse uitgevoerd.

3.1.2 Meer waarde creëren met data

OCW werkt nu en in de komende jaren in samenwerking met andere departementen en partners in het veld aan de implementatie van Europese wet- en regelgeving op het snijvlak van digitalisering en data. Het beter benutten van de mogelijkheden van data, het beter ontsluiten van kwalitatief goede data zijn voorwaardes om de Nederlandse ambities te realiseren en impact op de maatschappij van morgen te kunnen maken, met respect voor waarden, grondrechten en regelgeving. Los hiervan worden reeds initiatieven ontwikkeld in het veld om meer waarde te creëren met data op basis van digitale mogelijkheden.

Onderwijs en wetenschap

Het Groeifonds stelt geld beschikbaar voor de volgende projecten om meer te doen met data:

1. *Open Leermateriaal (po/vo)*²⁸

Met het programma Impuls Open Leermateriaal investeert OCW, met hulp van het Nationaal Groeifonds, in de ontwikkeling en gebruik van kwalitatief hoogwaardig open (digitaal) leermateriaal in het funderend onderwijs als aanvulling op commercieel materiaal. Leraren kunnen hiermee beter variëren en inspelen op leersituaties. Het programma helpt scholen de komende jaren om open leermateriaal te ontwikkelen, collecties te verrijken en het effectief gebruik in het funderend onderwijs te stimuleren. Het Nationaal Groeifonds heeft € 79 mln. (waarvan € 39 mln. voorwaardelijk) beschikbaar gesteld voor het programma voor een periode van 9 jaar. Er zijn nu al 25 pilots met honderden betrokken scholen. In schooljaar 2024/2025 komen er hier nog 32 bij.

2. *Digitaal onderwijs goed geregeld - programma Edu-V (po, vo en mbo)*²⁹

Door dit project, uitgevoerd door het programma Edu-V, maken scholen met minder inspanning en risico gebruik van digitale toepassingen in het onderwijs. Dit gebeurt door afspraken te maken en standaarden te ontwikkelen over gegevensuitwisseling in de leermiddelenketen, bijvoorbeeld over privacy, veiligheid en zeggenschap over data. Hierdoor wordt een modernisering van de leermiddelenketen mogelijk en wordt een gelijk speelveld bevorderd. Deze afspraken en standaarden worden in publiek-private samenwerking (dus door onderwijs en leveranciers gezamenlijk) ontwikkeld. Het project is in de zomer van 2022 opgestart.

In 2024 is het project volop in ontwikkeling. De eerste publiek-private werkgroepen hebben hun resultaten opgeleverd, waaronder het ontwerp van een nieuwe governance. Daarnaast staat voor het najaar 2024 de eerste release gepland waarin aan afspraken uit het afsprakenstelsel gewerkt wordt. Er hebben zich tientallen bedrijven gemeld om mee te bouwen aan toekomstbestendig onderwijs volgens deze afspraken en standaarden. Voor de uitvoering van het programma en de releases worden subsidies verleend, passend binnen de budgettaire kaders. Er is een meerjarige roadmap opgesteld waarlangs gewerkt wordt.

²⁸ [Impuls Open Leermateriaal | Overzicht lopende projecten | Nationaal Groeifonds](#)

²⁹ [Digitaal Onderwijs Goed Geregeld | Overzicht lopende projecten | Nationaal Groeifonds](#)

3. *Digitaliseringsimpuls onderwijs NL – Npuls (mbo en ho)*³⁰

Npuls is een achtjarig programma om het onderwijs in het mbo, hbo en wo te verbeteren door de kansen van digitalisering beter te benutten. Alle publieke mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten doen mee. Het programma bestaat uit een ICT-infrastructuur, een kennisinfrastructuur met *Centers for Teaching & Learning*, transformatiehubbs en pilothubs.

Een belangrijke rol is weggelegd voor de transformatiehubbs, die nieuwe concepten, producten en kennis gaan ontwikkelen. Een transformatiehub is een gemeenschap van docenten, studenten, onderzoekers, werknemers, werkgevers en leveranciers die zich met een bepaald thema bezighouden. Samen lossen ze complexe vraagstukken in de onderwijspraktijk op en delen ze nieuwe inzichten.

4. *Leven lang ontwikkelen (mbo en LLO)*

Onderdeel van het LLO programma is de realisatie van het leeroverzicht³¹. Het leeroverzicht is een door het groeifonds gesubsidieerde doorontwikkeling van het scholingsportaal.

Leeroverzicht.nl en is de publieke opleidingswebsite van de overheid. Leeroverzicht biedt een zo volledig mogelijk overzicht van opleidingen en financieringsmogelijkheden voor scholing, gericht op werkenden, werkzoekenden en loopbaanadviseurs. Het gaat om formele (door de overheid erkende) mbo- en ho-opleidingen en non-formele (niet door de overheid erkende) opleidingen.

Cultuur en media

Digitalisering speelt een belangrijke rol bij het behoud van cultuur. Via de NSDE en de DERA stimuleert het ministerie van OCW samenwerking bij de digitalisering van erfgoed.

Voor cultuur werken diverse instellingen samen aan het digitaliseren van grote gegevensbestanden. Dat maakt collecties en publicaties beter toegankelijk en vergemakkelijkt onderzoek, bijvoorbeeld door verzamelingen te koppelen. Digitalisering draagt ook bij aan het behoud van erfgoed, doordat originelen minder vaak geraadpleegd hoeven te worden. Het NDE helpt om de kennis in de verschillende erfgoedsectoren te bundelen en activiteiten onderling af te stemmen.

Ook DEN bevordert het gebruik van (open) data in het cultuurdomein, onder andere met innovatieve methoden, bijvoorbeeld op het gebied van AI. Daarvoor doet het onderzoek en verstrekt het informatie aan zijn netwerk. Zo coördineert DEN de Taskforce Samenwerkingsverband Publieksdata. De taskforce moet kennis over publieksdata ontwikkelen en de samenwerking in de culturele sector bevorderen.

3.1.3 Verantwoord omgaan met AI

In de OCW domeinen speelt AI een steeds belangrijker rol. Hieronder wordt per domein aangegeven hoe er op dit thema wordt samengewerkt.

Onderwijs en wetenschap

EZK en OCW werken samen aan het Nationaal Onderwijslab AI³² (NOLAI). Daarin werken leraren, wetenschappers en bedrijven aan de veilige ontwikkeling en evaluatie van digitale innovaties, zoals AI in het funderend onderwijs. NOLAI onderzoekt ook de pedagogische, maatschappelijke en sociale consequenties van zulke digitale innovaties. Dit najaar starten de eerste co-creatieprojecten met scholen, en de eerste onderzoekstrajecten met PhD's. Voor AI in het onderwijs werkt OCW ook samen met wetenschappers in de werkgroep onderwijs van de AI coalitie.³³ In de eerste ronde van het Groeifonds is budget beschikbaar gesteld voor een Nationaal Onderwijslab AI (NOLAI). Voor de uitvoering van het Actieplan voor digitaal onderwijs 2021-2027 heeft de Europese Commissie een adviesgroep ingesteld voor kunstmatige intelligentie en data in het onderwijs. Leerkrachten stellen ethische richtlijnen op voor het gebruik van AI en data. Nederland doet mee

³⁰ [Digitaliseringsimpuls onderwijs NL | Overzicht lopende projecten | Nationaal Groeifonds](#)

³¹ [Leeroverzicht & Skills | Overzicht lopende projecten | Nationaal Groeifonds](#)

³² [Nationaal Onderwijslab: "Nieuwe technologie helpt kinderen op een andere manier te leren" | Projecten in de praktijk | Nationaal Groeifonds](#)

³³ [Onderwijs • Nederlandse AI Coalitie \(nlaic.com\)](#)

met twee experts van de Radboud Universiteit en SURF. Afgelopen november startte een EU-werkgroep digitaal onderwijs (DELTA). Hier komen acties uit het Actieplan digitaal onderwijs 2021-2027 in een vroeg stadium langs. OCW coördineert de Nederlandse inzet voor de werkgroep.

Aan het beleidsthema emancipatie is aandacht gegeven middels een onderzoek om de impact op de lhbti+-emancipatie³⁴ in kaart te brengen.

Cultuur en media

Binnen het cultuur- en mediadomein heeft de werkgroep Cultuur en Media van de Nederlandse AI-Coalitie in de '*De kunst van AI voor iedereen*'³⁵ haar visie uiteen gezet op de inzet van algoritmen. De paper belicht de kansen en de uitdagingen waarvoor AI de sectoren stelt, op het gebied van privacy en veiligheid, maar ook in relatie tot de groeiende marktmacht van grote technologiebedrijven. Die kan de onafhankelijkheid van media bedreigen, maar ook de keuzevrijheid van cultuurproducenten en hun publiek, en kan des- en misinformatie opleveren. Het stuk formuleert eisen voor een AI-ecosysteem voor de cultuur en mediasector, bedacht vanuit publieke waarden en met oog voor het verdienvermogen van de sector. Ook benoemt het de (regionale, nationale en internationale) initiatieven die al lopen voor zo'n ecosysteem. Het stuk is vooral bedoeld om richting te geven aan toekomstige initiatieven.

3.2 Concern OCW

De eerdergenoemde rijksbrede en departementale prioriteiten, opgenomen in de I-strategie Rijk, stellen ook eisen aan de samenwerking, inrichting en bedrijfsvoering van en binnen de OCW-organisatie zelf. Daaraan wordt al een aantal jaren gewerkt aan de hand van 9 thema's:

- a. Het inrichten van de informatiehuishouding.
- b. Compliance by design.
- c. Digitale identiteit.
- d. Generieke infrastructuur.
- e. Dienstverlening.
- f. Continuïteit.
- g. Organisatie-inrichting.
- h. Opbouwen toekomstbestendig I-vakmanschap.
- i. Werken onder architectuur.

De activiteiten die onder deze thema's worden opgepakt, worden hieronder beschreven. Per dienstonderdeel worden voorbeelden gegeven van activiteiten die bijdragen aan het realiseren van de geprioriteerde doelen. Gezamenlijk dragen zij bij aan de Rijksbrede en departementale doelstellingen, evenals de actielijnen uit de Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren³⁶.

Hierbij staat de onderlinge samenwerking tussen de verschillende partijen in de informatieketen centraal. Het gaat dan enerzijds om samenwerking tussen beleid, uitvoering en toezicht om I in het hart van beleid te brengen en om (rijksbreed) I-beleid uitvoerbaar en doenbaar te laten zijn. Anderzijds betreft het samenwerking bij het gebruik van I-instrumenten, zoals de I-visie, het I-portfolio, het uitvoeren van CIO-oordelen, levenscyclusgestuurde veranderingen en training van medewerkers. En het gezamenlijk ontwikkelen en beheren van concernvoorzieningen, zoals de digitale werkplek van OCW, het centrale archief- en zaakstelsel, gedeelde applicaties en bedrijfstoepassingen.

Om de opgaven rondom de toenemende digitalisering nog beter te stroomlijnen wordt in 2025 een aparte I-directie opgericht binnen het bestuursdepartement.

³⁴ [Kamerbrief bij onderzoeksrapport over kunstmatige Intelligentie en lhbti+-emancipatie | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

³⁵ [De Kunst van AI voor Iedereen \(nlaic.com\)](#)

³⁶ [Geactualiseerde Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren 2024 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

3.2.1 Inrichten informatiehuishouding

De informatiehuishouding omvat zowel de gegevens die beheerd worden in het documentmanagementsysteem (dms) van concern OCW, als de informatiehuishouding van de primaire processen. Belangrijke speerpunten voor de inrichting van de informatiehuishouding zijn actief openbaar maken, het delen van data met keten- en netwerkpartners en het optimaliseren van het databeheer. De informatiehuishouding moet het enerzijds mogelijk maken meer te doen met data. Anderzijds moet de informatiehuishouding conform de wet (onder meer de AVG, de Woo en de *Archiefwet*) zijn en aansluiten op de DUTO-norm³⁷.

OCW wil zijn werkprocessen structureel actief openbaar maken. Dat vereist enerzijds inzicht in de informatie die ervoor in aanmerking komt en anderzijds wat ervoor nodig is (mensen, processen, financiële middelen) om dat te kunnen doen. Het raakt voor een belangrijk deel ook aan de cultuur van de organisatie.

Daarnaast kan de kwaliteit van gegevens worden verbeterd door gegevens bij de bron te beheren. Daarvoor zijn afspraken nodig, omdat steeds meer samengewerkt wordt bij het beheer en delen van data. De datagovernance moet geoptimaliseerd worden. Daarbij wordt ook invulling gegeven aan de rol van Chief Data Officer i.o. (CDO). De CDO-OCW vertegenwoordigt OCW in de CDO-Raad interdepartementaal en fungeert als kwartiermaker. De rol van CDO moet nog worden vastgelegd in het besluit CIO-stelsel, en vervolgens in het O&M-besluit van OCW.

Acties inrichten informatiehuishouding

*Concern OCW: Op orde brengen van de informatiehuishouding*³⁸

De informatiehuishouding van het documentmanagementsysteem wordt op orde gebracht met de volgende activiteiten:

1. Het op orde brengen van de folderstructuur.
2. Metadata zoveel mogelijk (bij voorkeur automatisch) toevoegen.
3. De autorisatie op orde brengen.
4. Recordmanagement toevoegen en toepassen. Het gaat om gestructureerde data, documenten, berichtenverkeer en e-mails.

Nationaal Archief: aanpassen archiefbeleid aan de nieuwe Archiefwet

In de nieuwe *Archiefwet* staan nieuwe gronden voor een beperking op de openbaarheid. Dat vereist aanpassingen van beleid, architectuur en software bij het Nationaal Archief. Beleid en architectuur zijn afgerond, dit jaar wordt de software aangepast.

Nationaal Archief: ontwikkeling Data Optimalisatie Schil (DOS)

De Data Optimalisatie Schil (DOS) maakt het mogelijk om archiefdata – metadata en digitale stukken – op verschillende, flexibele, manieren te ontsluiten voor gebruikers en samenwerkingspartijen. De DOS wordt modulair ontwikkeld, om aan te sluiten bij nieuwe wensen en ontwikkelingen.

Inspectie van het Onderwijs: Roadshow Informatiehuishouding

Om de kennis en vaardigheden van medewerkers te vergroten, organiseert het CIO-office in 2024 een Roadshow Informatiehuishouding. Adviseurs en recordmanagers gaan langs bij alle managementteams en afdelingen. Ze geven uitleg over goed informatiebeheer en het belang ervan voor de samenleving en de onderlinge samenwerking. Medewerkers kunnen deelnemen aan vervolgtrainingen, zoals voor het efficiënt verplaatsen van e-mailberichten naar het documentmanagementsysteem. Ze kunnen ook voor ondersteuning terecht bij een collega van hun afdeling en de recordmanagers.

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed: RCE Open

De rijksdienst werkt met het project Informatiehuishouding Op Orde onder het programma RCE Open aan de volgende stap in volwassenheid op gebied van informatiehuishouding.

³⁷ [Overzicht DUTO-eisen | Nationaal Archief](#)

³⁸ Hiermee wordt invulling gegeven aan rijksbrede prioriteit 3 *Informatiehuishouding op orde: beheer van berichtenverkeer en e-mails*.

KB Open

De Koninklijke Bibliotheek zorgt voor implementatie en inrichting van het laktoolingproces en van ondersteunende systemen bij openbaarmaking van documenten. De KB zorgt ook voor de realisatie en ingebruikname van de structurele aansluiting op de WOO-index.

Koninklijke Bibliotheek: veiligstellen digitale informatie

De Koninklijke Bibliotheek werkt in het programma Digitaal Erfgoed Houdbaar met de erfgoedsector aan het veiligstellen van digitale informatie voor gebruikers van erfgoedinformatie.

DUO

DUO werkt aan een verkenning voor een Document Management Systeem.

3.2.2 Compliance by design

Systemen, processen en infrastructuur moeten voldoen aan beleid en wetgeving. Eén manier om dat te bereiken is het toepassen van een baseline, een minimumniveau dat volgt uit wet- en regelgeving of bestuurlijke afspraken. OCW wil een baseline integreren in het ontwerp, voor compliance by design. Bij het ontwerpen wordt dan al rekening gehouden met publieke waarden als privacy, beveiliging, transparantie, duurzame toegankelijkheid (archivering) en verantwoord gebruik van algoritmen. Dat voorkomt problemen en stagnatie verderop in het ontwikkelproces en voorkomt misbruik van kwetsbaarheden.

De baseline wordt aangevuld met risico-gestuurd werken, waarbij op basis van een risicobeeld wordt bepaald of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Acties compliance bij design³⁹

Concern OCW: Basistraining digitale weerbaarheid

Volgens het rijksbrede Beleidskader verplichte basisopleiding digitale weerbaarheid moet 80% van de medewerkers de basistraining digitale weerbaarheid hebben gevolgd. Een rijksbrede werkgroep ontwikkelt de basistraining, met e-learnings die eind 2024 beschikbaar komen. In 2025 worden OCW-medewerkers ermee opgeleid.

Concern OCW: Verhogen digitale weerbaarheid tegen ransomware

Een interdepartementale werkgroep ontwikkelt producten voor weerbaarheid tegen ransomware. OCW bepaalt per product hoe het ingezet wordt. Daarmee is in 2024 gestart. De producten worden continu geactualiseerd, omdat er steeds nieuwe vormen van ransomware gebruikt worden.

Concern OCW: Aansluiten op NIS2

Een belangrijke opgave voor 2025 is uitvoering van de EU-richtlijn voor Network and Information Security (de NIS2-richtlijn) voor digitale en economische weerbaarheid. Daarvoor heeft OCW in 2024 een programma opgestart dat werkt aan de implementatie van de vereisten uit de NIS2. Het versterkt de bestaande beveiligingsstructuur (SOC-SIEM) om op tijd aanvallen te detecteren en tegen te gaan.

Concern OCW: Aansluiten op DUTO Raamwerk

Nationaal Archief heeft het DUTO Raamwerk ontwikkeld als baseline voor duurzaam toegankelijke informatie. De baseline wordt gebruikt bij het inrichten van de informatiehuishouding van concern OCW.

Koninklijke Bibliotheek: WaU-traject AI Metadatering

Ontwikkelen van applicaties om (meta)data aan publicaties toe te kennen, waardoor boeken in bibliotheken beter vindbaar worden voor een diverser publiek. Het is veel werk om te bepalen

³⁹ Hiermee wordt invulling gegeven aan de rijksbrede prioriteiten 2. *Versterken van digitale weerbaarheid: het voorbereiden op wettelijke verplichtingen NIS-2* en 4. *Data en algoritmen: het algoritmeregister*.

hoe metadata het beste aansluiten bij de eisen van de doelgroepen. Dit gebeurt met verantwoorde inzet van kunstmatige intelligentie. We ontwikkelen applicaties waarin menselijke beoordeling en automatische patroonherkenning elkaar aanvullen, en de gebruiker steeds de controle houdt. Met de applicaties kunnen we betere en uitgebreidere (meta)data maken, toegespitst op de diverse perspectieven in alle lagen van de Nederlandse samenleving. Het project draagt zo bij aan een inclusieve dienstverlening.

DUO: Compliance by design

Het garanderen van de continuïteit van de dienstverlening van DUO, door het inbouwen van transparantie en compliance met wet- en regelgeving. Hiervoor wordt beschreven welke gegevens DUO beheert en hoe ze worden gebruikt. Deze beschrijving is essentieel om aan te tonen dat DUO op een verantwoorde wijze met gegevens omgaat.

DUO: Grip op Gegevens

DUO werkt aan datagovernance, datakwaliteit, gegevensarchitectuur, metadatering en gegevensopslag. Daarbij wordt aangesloten op generieke digitale voorzieningen (GDI) en standaarden voor informatiehuishouding, gegevensuitwisseling en infrastructuur.

3.2.3 Digitale identiteit

Voor digitale dienstverlening zijn gegevens nodig, zoals persoonsgegevens, licenties, kwalificaties, skills en zelfs gegevens van bezittingen van burgers en bedrijven (bijvoorbeeld auto's). De digitale identiteit omvat al die gegevens. De opgave is om de burger in positie te brengen bij het verstrekken van de digitale identiteit. Dit vergt dat de overheid bij de inrichting van de bedrijfsprocessen en informatievoorziening er voor zorgt dat de burger regie kan voeren op de eigen gegevens. Aangezien deze gegevens vaak gedeeld worden tussen overheidsorganisaties moeten deze organisaties samenwerken bij de inrichting. Bij het maken van afspraken moet een afweging gemaakt worden tussen privacy en dienstverlening.

Acties digitale identiteit

DUO: Implementatie rijksbrede eisen

DUO sluit aan op generieke digitale voorzieningen (GDI) en standaarden voor de toegang en de vertegenwoordiging (machtigingen). DUO brengt autorisatiebeheer verder op orde en neemt AR/ADR-bevindingen weg.

DUO: Digitale identiteit derde generatie (self-sovereign identity)

Europa werkt aan een veilige digitale identiteit voor burgers. Over die identiteit moeten Europese burgers zelf de regie kunnen voeren, anders dan in China en Amerika, waar de overheid en de commercie de macht hebben over de digitale identiteit. DUO is voorloper bij het werken aan een veilige digitale identiteit, omdat diplomagegevens en inschrijvingen bij instellingen van grote waarde zijn voor burgers.

3.2.4 Generieke infrastructuur

De generieke infrastructuur faciliteert samenwerking en bestaat uit twee onderdelen. De eerste is het maken van afspraken die het mogelijk maken om netwerken die verschillende afsprakenstelsels hanteren op elkaar aan te laten sluiten. Het tweede onderdeel is een technische infrastructuur die het makkelijker maakt om een afsprakenstelsel te implementeren.

OCW sluit aan op Europese en rijksbrede infrastructuur en is (mede-)ontwikkelaar van een infrastructuur voor de samenwerking binnen het concern en met de domeinen.

Acties generieke infrastructuur

Concern OCW: doorontwikkeling werkplek

Gepland staan:

- Uitbreiden van de MS Teams-functionaliteit
- Verbeteren van de audiovisuele middelen.
- uniformeren van de digitale werkomgeving van OCW en DUO

Concern OCW: infrastructuur geschikt maken voor datagedreven werken

Eén van de prioritaire doelstellingen die hierboven beschreven zijn, is meer waarde creëren met data. Daarvoor moet de infrastructuur geschikt worden gemaakt voor datagedreven werken.

Concern OCW: opzetten applicatieplatform

Ontwikkelen van een visie voor een nieuw platform voor applicaties, waarbij nadrukkelijk ook wordt gekeken naar de mogelijkheden vanuit de Cloud.

Aansluiten op de NDE-infrastructuur

De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, het Nationaal Archief en de Koninklijke Bibliotheek werken binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) aan het verbeteren van de bruikbaarheid en vindbaarheid van digitaal erfgoed. Daarbij gebruiken ze een gemeenschappelijke infrastructuur. De organisaties zijn ontwikkelaar, beheerder en gebruiker van de infrastructuur.

3.2.5 Dienstverlening

De dienstverlening moet worden afgestemd op de doelgroep en zal daarom per dienstonderdeel verschillen. Wel zijn er rijksbrede eisen die voor alle dienstonderdelen gelden, waardoor gelijksoortige keuzes gemaakt moeten worden. Dit zijn:

- rijksbrede eisen voor de kwaliteit van de dienstverlening.
- eisen van Werk aan Uitvoering (WaU) voor de kwaliteit van de dienstverlening.
- eisen uit de Werkagenda Waardengedreven Digitalisering voor dienstverlening.

Acties dienstverlening

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed: Erfgoedatlas van Nederland

De Rijksdienst werkt de komende jaren aan een vernieuwde Erfgoedatlas van Nederland, DNA NL. De atlas toont op een geografische interface data en bronnen in hun ruimtelijke samenhang. Hierbij worden erfgoedgegevens gecombineerd met kaartmateriaal. Er is een grote variëteit aan kaartmateriaal, met topografische, paleo-geografische, aardkundige, hoogte-, geologisch-bodemkundige en historische kaarten. De atlas biedt op alle schaalniveaus een blik op het Nederland van vroeger en nu. Alle data en bronnen zijn binnen DNA NL niet alleen geografisch doorzoekbaar, maar ook thematisch. Bovendien zijn ze in de toekomst verder uit te breiden.

Inspectie van het Onderwijs: van Internet Schooldossier naar klantportaal

Het Internet Schooldossier is de online omgeving van de inspectie voor besturen en onderwijsinstellingen. Die kunnen er documenten aanleveren, meldingen doorgeven en vragenlijsten invullen. Het portaal wordt de komende jaren vervangen door een klantportaal waar inspectie, besturen en instellingen veilig en duurzaam informatie uit kunnen wisselen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de communicatie over inspectieonderzoeken en bijbehorende rapporten. Het klantportaal zal optimaal beveiligd en digitoegankelijk zijn. Gebruikers kunnen inloggen met E-herkenning en op een overzichtelijke, toegankelijke manier informatie inzien en uitwisselen met de inspectie.

Nationaal Archief: verbeteren toegankelijkheid en gebruikersvriendelijkheid archief

Belangrijke speerpunten voor de komende jaren zijn het integreren van transcripties (van handgeschreven documenten naar machineleesbare tekst) en de dienstverlening van het Centraal Archief Bijzondere Rechtsplegingen, dat op 1 januari 2025 openbaar wordt.

DUO: Verbeterde dienstverlening voor burgers

DUO wil zijn digitale dienstverlening verbeteren. Studenten die zich voor een studie inschrijven kunnen bijvoorbeeld een basisbeurs aanvragen via de site van de hogeschool of universiteit. DUO werkt aan meerdere van dit soort initiatieven. De organisatie is in transitie naar een

publieke dienstverlener die alle klanten bedient en helpt, al dan niet vergaand digitaal ondersteund.

3.2.6 Continuïteit

Het *lifecyclemanagement* wordt verder geprofessionaliseerd, zodat besturingssystemen, applicaties en technische infrastructuur planmatig en tijdig worden vervangen. Dat vereist inzicht in de kwaliteit van het applicatielandschap en de technische infrastructuur en in de kosten van het beheer. Daarnaast is inzicht nodig in het (verwachte) gebruik van licenties, zodat gestuurd kan worden op het aantal licenties.

Vooraf de continuïteit van de meest kritieke processen moet gegarandeerd zijn. OCW heeft daarvoor continuïteitsplannen, die regelmatig geactualiseerd worden.

Acties continuïteit

Concern OCW: samenwerking bij de applicatie voor portfoliomanagement

De komende jaren wordt op de volgende punten gewerkt aan het versterken van de samenwerking:

- Inrichten van een Applicatie Portfoliomanagementloket.
- Inrichten van een Applicatie Behoeftproces.
- Planvorming voor één digitale werkomgeving (DWO) van OCW en DUO.

3.2.7 Organisatie-inrichting

Het doel ten aanzien van de organisatie inrichting is dat I in het hart van beleid komt en dat een agile werkwijze beter wordt ondersteund.

Acties organisatie-inrichting⁴⁰

I-directie

Om de opgaven rondom de toenemende digitalisering nog beter te stroomlijnen wordt in 2025 een aparte I-directie opgericht binnen het bestuursdepartement. De I-functie is momenteel versnipperd over meerdere directies. Een aantal afdelingen worden samengevoegd in een tijdelijke organisatie waarin gekeken wordt op welke wijze het best kan worden samengewerkt. Met de bedoeling om op basis van deze ervaringen te beslissen hoe de I-directie ingericht moet worden.

CIO OCW

Onderwerpen die nodig zijn om I in het hart van beleid te brengen worden 3 à 4 keer per jaar geagendeerd in 2 belangrijke gremia.

- a) De Stuurgroep Digitalisering (SD). Hier worden digitaliseringsonderwerpen met een strategisch belang besproken. De stuurgroep wordt voorgezeten door de DG en bestaat verder uit MT-leden van de beleidsdirecties met I-in hun portefeuille, DUO en IvHO.
- b) In de Informatiekamer Onderwijs (IK) gaan vertegenwoordigers van bestuursraad van OCW in gesprek met bestuurders van PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, VH, UNL, SURF en Kennisnet. Ze bespreken hoe we synergie kunnen creëren en wat nodig is om digitalisering in het onderwijs te verbeteren

Nationaal Archief: sturen op samenhang

Net Nationaal Archief heeft een nieuwe afdeling ingericht voor sturing op inhoudelijke samenhang binnen de projectenportfolio. Hierbij worden sturing, uitvoering en architectuur met elkaar verbonden.

⁴⁰ Hiermee wordt invulling gegeven aan de rijksbrede prioriteit 1 *I in het hart van beleid: het verbeteren van de digitale uitvoerbaarheid van beleid.*

3.2.8 Opbouwen toekomstbestendig I-vakmanschap

Het strategisch personeelsplan (SPP) moet er voor zorgen dat er voldoende mensen zijn voor de digitale transitie, met de juiste kennis en vaardigheden. Met het SPP worden de toekomstige vraag naar personeel en de ontwikkelingsbehoefte bepaald. Voor schaarse expertise wordt het plan gebruikt om samen te werken bij het werven en behouden van personeel en voor het opleiden en scholen van bestaande medewerkers.

Acties opbouwen toekomstbestendig I-vakmanschap

Concern OCW: samenwerking bij werving en behoud I-professionals

In 2023 gestart met het samenwerkingsprogramma *OCW-ICT arbeidsmarkt*. Belangrijkste doel is om I-professionals te werven voor de vele vacatures en om erop voorbereid te zijn dat relatief veel collega's in het i-domein in de komende tien jaar met pensioen gaan. Ander doel van het project is het creëren van een I-community, om medewerkers voor langere tijd te binden aan OCW.

DUO: Kennis is kracht

Ook voor DUO is het moeilijk om genoeg competent personeel aan zich te binden. Qua personeelsbeleid staan meerdere innovatieve ontwikkelingen op de agenda, zoals HR-analytics en datagedreven recruitment

3.2.9 Werken onder architectuur

De architectuur moet kunnen inspelen op nieuw beleid, samenwerking met ketenpartners en technologische ontwikkelingen. De architectuur ondersteunt dan een wendbare organisatie, die zich snel aan kan passen aan nieuwe ontwikkelingen.

Acties werken onder architectuur

Concern OCW: ontwikkeling concern architectuur

In 2024 is een start gemaakt met de ontwikkeling van een concern architectuur. Deze concern architectuur moet helpen om te kunnen sturen op het realiseren van de doelstellingen van het informatieplan. Hiermee moet gestuurd kunnen worden op de kwaliteit en samenhang van de architecturen van de dienstonderdelen. En gezorgd worden dat er aansluiting is met de referentiearchitecturen van de domeinen onderwijs en cultuur. Dit vereist dat de concernarchitectuur kaders gaat bevatten die aansluiten bij de doelstellingen en opgaven van het informatieplan. En vervolgens dat de enterprisearchitecturen van de dienstonderdelen gaan aansluiten bij de kaders van de concernarchitectuur. Het eindresultaat is dat enterprisearchitecturen van de dienstonderdelen een beeld geven van de huidige en van de gewenste situatie. Waarna bepaald kan worden welke meerjarige verandertrajecten nodig zijn om de gewenste situatie te bereiken.

4. Financiën

Dit informatieplan beschrijft de belangrijkste prioritaire doelstellingen met een belangrijke digitaliseringscomponent. De instrumenten (en de rol van ICT daarin) waarmee onderwijsinstellingen deze doelen willen realiseren vallen buiten de scope van de financiële paragraaf. De overheid bepaalt wel de doelen van het onderwijs, maar instellingen bepalen zelf hoe en met welke instrumenten ze die willen halen. OCW kan niet sturen op deze instellingsbegrotingen en heeft hier ook geen inzicht in. OCW kan alleen sturen op de begroting van het concern. De ICT-verandertrajecten waar dit plan naar verwijst worden vanuit verschillende begrotingsartikelen gefinancierd en zijn vaak een kleiner deel van de beschikbare budgetten voor beleid en bedrijfsvoering. Voor het rapporteren over projectkosten en beheer wordt aangesloten bij de rijksbrede afspraken voor het financieel overzicht. Wel is sprake van twee ontwikkelingen die een onzekere factor met zich meebrengen op de (financiële) realisatie van dit informatieplan.

Ten eerste moet rekening worden gehouden met nieuwe ontwikkelingen die de komende jaren extra eisen stellen aan de bouw en gebruik van digitale toepassingen. Naast de noodzaak om in te spelen op snelle technologische ontwikkelingen moet ook voldaan worden aan (inter-)nationale afspraken. Voorbeelden van Europese afspraken zijn de Network and Information Security directive (NIS2-richtlijn) en de AI-verordening. Daarnaast moet rekening worden gehouden met nationale afspraken en wetten, voorbeelden daarvan zijn de wet elektronisch berichtenverkeer en de wet digitale overheid die stapsgewijs in werking treden. Het is voor OCW een majeure uitdaging om de grote hoeveelheid nieuwe eisen in kaart te brengen, te vertalen naar (financiële en) technische implicaties en deze te implementeren in bestaande systemen en processen.

Ten tweede is het Lifecyclemanagement (LCM) een continu punt van aandacht, zeker in een periode van bezuinigingen en nieuwe digitale wet- en regelgeving. Bestaande systemen worden niet alleen gewijzigd vanuit veranderende beleidswensen of (beveiligings-)eisen, maar ook vanwege de grenzen aan de bruikbaarheid van reeds ingezette of nieuw te kiezen technologieën. Elke uitvoeringsorganisatie van OCW heeft een eigen kader om wijzigingen te realiseren en zal dit zo veel mogelijk vervlechten met lopende systeemwijzigingen. Vanwege de complexiteit van die planning binnen de financiële kaders, zal dit in de komende periode van bezuinigingen echter steeds expliciet moeten worden meegenomen in de afweging omtrent inzet van digitale technologieën.

Bijlage 1. OCW-stelsels

OCW maakt mogelijk dat iedereen goed onderwijs krijgt en een waardevol diploma kan halen. Dat journalisten en kunstenaars zich in alle vrijheid kunnen uiten. Dat cultuurmakers ervoor zorgen dat we elkaars verhalen leren kennen en onze wereld door andermans ogen kunnen ervaren. Dat er voor iedereen op media- en cultuurgebied iets te kiezen valt: van theatervoorstellingen tot radiozenders en van films tot musea. Dat onze monumenten en verhalen behouden blijven voor volgende generaties. Dat wetenschappers de ruimte krijgen om ontdekkingen te doen. En dat iedereen een volwaardige plek in onze samenleving krijgt. Ongeacht wie je bent, waar je vandaan komt of waar je voor staat.

OCW is stelselverantwoordelijk voor onderwijs, wetenschap, cultuur en media. De inrichting van de stelsels wordt hieronder kort toegelicht.

Onderwijsstelsel

Het ministerie van OCW is verantwoordelijk voor de kwaliteit, de toegankelijkheid en de doelmatigheid van het stelsel. Het ministerie van OCW stelt de juridische en financiële kaders, met wet- en regelgeving en bekostiging.

Voor het primair onderwijs (po) en het voortgezet onderwijs (vo) definieert het ministerie het curriculum, de referentieniveaus en de eindtermen. Het mbo heeft een landelijke kwalificatiestructuur met kwalificatiedossiers. De sector hoger onderwijs (ho) verzorgt niet alleen onderwijs maar verricht ook onderzoek. Het ho bepaalt zelf de eindkwalificaties en stemt ze af met het beroepenveld en de wetenschap. In dit opzicht is het hoger onderwijs autonomer dan de andere onderwijssectoren. Het ministerie maakt in nauw overleg met het veld een vierjaarlijkse strategische agenda.

Artikel 23 van de *Grondwet* biedt scholen vrijheid van stichting, richting en inrichting. Uiteraard is die vrijheid niet onbegrensd en er is een tendens om meer eisen te stellen aan scholen, bijvoorbeeld voor burgerschap en kwaliteit. Verder nam de verantwoordelijkheid van schoolbesturen toe door de lumpsumbekostiging.

De inspectie houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs in po, vo en mbo. In het ho houdt de inspectie geen toezicht op de kwaliteit van opleidingen, alleen op de naleving van wet- en regelgeving door instellingen. Alle opleidingen worden periodiek beoordeeld door commissies van onafhankelijke deskundigen (*peer review*). Op basis daarvan worden de opleidingen geaccrediteerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). De inspectie rapporteert op stelselniveau over de onderwijskwaliteit in de sectoren.

Het agentschap DUO is verantwoordelijk voor de uitvoeringstaken van OCW op gebied van onderwijs. De wettelijke taken van DUO zijn ingedeeld in vijf hoofdproducten:

1. Bekostiging.
2. Reguliere en aanvullende bekostiging en verantwoording van po, vo, bve en ho.
3. Studiefinanciering, reisrecht aan studenten (mbo en ho), beurs voor leraren.
4. Organiseren van de logistiek van staats-, school- en centrale examens. Voor bepaalde vakken examens afnemen. Ondersteunen en uitvoeren van digitale examens.
5. Verstrekken van beleids- en begrotingsinformatie aan bestuursdepartement, veldorganisaties, andere overheden, Inspectie van het Onderwijs, CBS, onderwijsinstellingen en het publiek.
6. Inwinnen, beheren en verstrekken van gegevens voor onderwijsinstellingen, ketenpartners (Kennisset, Surf en gemeenten), burgers, OCW, andere departementen en uitvoering

Wetenschapsstelsel

Het ministerie van OCW is verantwoordelijk voor het onderzoeks- en wetenschapsbeleid, en stelt de juridische en financiële kaders, met wet- en regelgeving en bekostiging. Met deze eerste geldstroom wordt onderzoek direct gefinancierd. De tweede geldstroom gaat naar het NWO en de

KB. Naast OCW stellen ook andere partijen geld beschikbaar voor onderzoek, dit is de derde geldstroom.

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) moet kennisdeling bevorderen tussen haar leden en andere wetenschapsbeoefenaars. De Koninklijke Bibliotheek (KB) moet zorgen voor de nationale bibliotheekverzameling, nationale voorzieningen bevorderen en in stand houden, en de afstemming bevorderen met de overige wetenschappelijke bibliotheken. De wetenschap wordt beoefend door hoger onderwijsinstellingen. Binnen de OCW-kaders bepalen ze zelf hoe het onderzoek wordt uitgevoerd.

Cultuurstelsel

De rijksoverheid werkt samen met de gemeenten en provincies, andere ministeries, marktpartijen en particuliere fondsen aan een kwalitatief, toegankelijk en pluriform culturaanbod. Het ministerie van OCW moet, met zijn uitvoeringsorganisaties, inspecties en adviesraden, de voorwaarden scheppen voor het in stand houden, ontwikkelen en sociaal en geografisch spreiden van cultuuruitingen. De taken van het ministerie op het gebied van cultuur zijn als volgt verankerd:

- De *Wet op het specifiek cultuurbeleid*, die de basis vormt voor rijkssubsidies voor cultuur. De door de rijksoverheid gesubsidieerde culturele fondsen en instellingen (zoals musea en collecties, theater- en dansgezelschappen, muziekensembles en orkesten, instellingen voor beeldende kunst, film, of organisaties voor letteren en ontwerp) vormen daarbij de basisinfrastructuur.
- De *Erfgoedwet*, die bepaalt wat tot ons cultureel erfgoed behoort, wie ervoor verantwoordelijk is en hoe het toezicht erop geregeld is. De Erfgoedwet vormt ook het kader voor de bekostiging van het beheer van de rijkscollecties en andere collecties waarvoor het Rijk verantwoordelijkheid neemt.
- De *Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen*, die de taken van de bibliotheken bepaalt en de verantwoordelijkheden die overheden ervoor hebben. Fysieke bibliotheken zijn een verantwoordelijkheid van de gemeenten, maar het Rijk bekostigt ze via de Koninklijke Bibliotheek.
- De *Archiefwet* regelt het beheer van overheidsinformatie op alle bestuurlijke niveaus. Het Nationaal Archief bewaart de archieven van de landelijke overheidsorganen en maakt ze toegankelijk. Het beheert ook archieven van maatschappelijke organisaties en personen van nationaal belang. De Regionale Historische Centra (RHC's) bewaren archieven van het Rijk en decentrale overheden.

Mediastelsel

Het Nederlandse mediastelsel bestaat uit een publiek en een commercieel deel.

De taken van de overheid en haar uitvoeringsorganisaties voor het publieke deel van het omroepstelsel zijn verankerd in de *Mediawet*, die de bijzondere wettelijke rechten en plichten bepaalt van de (samenwerkende) landelijke, regionale en lokale publieke omroepen. De overheid financiert ook deels de landelijke publieke omroep, die ook reclame-inkomsten heeft.

Ook de lokale omroepen vallen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van OCW, maar ze worden gefinancierd door de lokale overheden, uit het Gemeentefonds. In het coalitieakkoord staat de ambitie om in de toekomst ook de lokale publieke omroepen direct uit de Mediabegroting te financieren.

De *Telecommunicatiewet* garandeert dat er etherfrequenties zijn voor radio- en televisiezenders van publieke omroepen.

- Voor de commerciële omroepen geldt een lichter wettelijk kader, gebaseerd op de minimumstandaarden uit de Europese *AV-richtlijn voor reclame en sponsoring*, promotie van Europees en onafhankelijk product, en bescherming van de jeugd.

De overheidsbemoeienis met het private deel van de journalistiek is bescheiden. Er geldt een laag btw-tarief voor digitaal en print, en er worden jaarlijks projectsubsidies beschikbaar gesteld via verschillende journalistieke fondsen.